

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.

Přesně před 50 lety skončilo v jedné švédské bance ostřesledované drama na pínavý příběh, který spojil únozce a oběti fascinujícím vztahem. Říkám jemu Stokholmský sýndrom a mluvit o něm budu s profesorem lékařské psychologie Radkem Táčkem s Psychiatrické kliniky První lékařské fakulty Univerzity Karlovy a všeobecné fakultní nemocnice v Praze.

Dnes je pondělí 28. srpna.

Dobrý den, vítejte tady u nás ve Vinohradské 12.

Dobrý den.

Stokholmský sýndrom. To je slovní spojení, které spousta lidí učitelé zná, ale čistě pro formu od odborníka, kdybych vám dál dvě, tři, čtyři věty na toho vysvětlit, tak jak ho popíšete?

Je to poměrně jednoduché. Je to pozitivní emuční vazba hůnozci, eventuelně agresorový, nějakého násilného trestného činu.

Málo kdo si, ale asi vybaví, proč se tomu vlastně říká?

Stokholmský sýndrom a já se to teď pokusím na pár minutách od vyprávět.

Bylo teplé léto 1973, ráno 23. srpna.

Jan Erik Ulsson vstoupil do budovy švédské kreditní banky na náměstí Normáln story v centru Stokholmu.

Vytáhl samopal, vystřelil dávku do stropu a anglicky zvolal. Všichni na zem, párty právě začíná.

Janu Erikovi bylo 23. nechával si říkat jáne a nebyl to žádný malý zlodějček ani amater.

Do banky nakráčel v hnedé paruce s obarveným obočím na černo a knírkem měl sluneční bríle a svou angličtinou maskoval švédský původ.

Přivolání policisté byli ve složité situaci.

Zasáhnout nemohli. V pance držel jáne čtyři rukojmí.

Může a tři ženy. V četně tři a dvacetileté černovlase Kristin Enmarkové.

Její ménosy prosím zapamatujte. Sehraje v tomhle třiběhu velmi důležitou rol.

Kristin a další rukojmí samozřejmě posloužili jako pák, jak vyjednávání.

Požadavku neměl knírka týpadou chmálo.

Tři miliony švédských korun, zbraně neprůstřelné vesty a přistavený Ford Mustang.

To nejdůležitější, ale bylo krajně nezvykle.

Jáne po švédské vládě chtěl, aby do banky dostala klárka Ulofsona.

Třelého bankovního lupiče, ke kterému maskovaný muž vzhlížil.

Vláda nase znam požada v kouký vla. A tohle bankovní drama začalo sledovat celé švécko.

Vždyť něco takového se v poklidné severské zemi každý den fakt neodehrává.

Klárk Ulofson dorazil odpole dne tohodne.

Přichod bousatého vězně do banky, tu vypětou atmosféru dost sklidnil.

Rukojmi byli v Sejfu, tak je klárk zbavil pout, donesil tam telefon a dovolil jim zavolat domů.

Když se to jedné ženě nedarilo, taky konejšil, ať to zkusí znovu.

Druhý den přišel zlomový moment.

Ne nutně pro příběh bankovního přepadení, ale pro naše dnešní povídání.

Točíš jedna z rukojmi jich ona Krystin Enmarková, už jsme o něm luvili.

Telefonem nevolala nikomu blízkému, ale přímo švédskému premiérovi Olofu Palmemu.

Mluvili spolu dlouhých 2 a 40 minut.

Krystin mu vysvětlovala, že oběma mužům, kteří je drželi v Sejfu, Janemu a klárkovi plně důvěřuje, že rozhodně není vzoufalé situaci, že jim nic neudělali a jsou na něm milí.
Žádala premiéra, aby rukojmým umožnil spolu z únozcí odejít.
Bála se totiž, že jakmile policie zautočí, můžou zemřít.
Zvláštní telefonát.
Jak je možné, že Krystin druhý den uvězněná v kreditní bance vydaná na pospa s dvěma kriminálníkům,
věřila spíš jim, než polici.
Dá se tomu přijít na kloup.
Klárk i Jáné ten den i dny příští plnohodnotně kontrolovali životy rukojmých.
Dělili se s nimi o jídlo, určovali kdy budou spát.
Když se chtěli rukojmí projít, tak jim to dovolili,
tedy jen slanem obvázaným kolem krku a tak jim půjčili svetr, když jim byla zima.
Rukojmí žili v úplně jiné realitě, měli, jak vzpomínali,
vlastní svět, který mohla ohrozit jen policie.
Té nakonec došla trpělivost.
Šestý den z Tokhomského dramatu vyvrtala z místnosti na cejfem do podlahi několik děr
a pustila do vnitř slzný pli.
Já...
Dila noc, 28. srpna.
To je...
Níkomu se ten šílený srpnový týden roku 1973 nic nestalo.
Specifické pojmenování proto, co se v kreditní pance tehdy stalo,
vymyslel následně kriminulok Nils Beyeröth.
Normálm story syndrome.
Pro každého nešvécky mluvícího prostě stokhomský syndrome.
Pojďme od historie k tomu, co je vám bližší,
to těžké psychologii, ale propojme to,
propojme to s tou historií, nebo s tím případem, o kterém jsem teď mluvil,
jsem změňoval slova Kristin N. Markové, její telefonát
tehdejší mušveckému premiérovi.
Co se u ní muselo odehrávat za jaké si myšlenkové pochody
nebo za pocity, když byla v té pance z únozcí?
Bratoprávě ta pozitivně muční vazba.
S očitého pohledu to můžeme nazvat za milovaností do toho únozce,
protože z psychologického hlediska, tady ten syndrome nebyl
a není nic nového, pojmenovala ho již psychoanalýza,
která ho nazvala jako identifikaci s agresorem,
kteří vlastně obraný mechanismus, protože agresor nás ohrožuje
a může nám musilovat oživot, ozdraví a naše psychikama
prostě tendenci s těmi náročnými situacemi se nějakým způsobem vyrovnávat,
no a přestavte si situaci, když jste někým ohrožován
a měl byste žít s tím pocitem ohrožení.

Tak proto, aby jste ho snesl, tak vaše psychika
vlastně překlápí ten negativní vztach
a ten vztach toho strachu, k tom agresorový
vztach pozitivní, takže se do něj zamilujete
a na jednou situací unosu nebo nějaké agrese
zvládnete mnohem lépe.

A ta citová vás ba je skutečně tak silná,
že se dá mluvit o zamilovanosti?

Ano.

Protože mě napadá ještě jeden příklad z minulosti,
když skutečně myslám, že to je výmka,
ale jestli se to tak dá zobacnit

Petty Hurstová, studentka,
19 letáji unesli muži z takzvané
Symbionské osvobozené armády.

To byla krajně levitsová militantní skupina
v Americe někdy v 70. letech.

A hna se právě do toho svého unoste
přímo zamilovala, že si ho stac později i vzala.

Přidala se k té skupině,
a oni posleze někde zatkli,
protože spoustou skupinů páchala
i nějakou trestnou činnost.

Je to tak a probyžného člověka
je to nesrozumitelné,
protože řadatěch obětí unosu,
znásilnění, domácí ho násilí
se skutečně do toho svého pachatele
zamiluje, se trvá s ním
a často ho i obhajuje.

Takže je to třeba já,
jako soutný s nalecem pracoval
na desítkách, možná stovkách

je velmi vzdělaná,
na vysokoškolský vzdělaná,
že nátrpěla roky
vztahu s nějakým násilníkem,
kterého milovala

a když se ten případ dostal
z nějakého důvodu, k soudu,
k polici, tak vlastně ještě obhajovala
a každý říkal, to přece nemůže být
pravda, protože každý inteligentní člověk,
který by žil v takovémhle vztahu

nebo prožil to, co ona říká,
tak by přece odešel a nebo ho nebránil.
Takže mi tomu nerozumíme,
že to je taková záhada naší psychiky,
která, jak jsem říká,
se snaží s těmi slžitými situacemi
nějakým zpřem vyrovná
a snaží si nám pomoci
tu těžkou situaci přežít.
U toho domácího násilí,
do jaké míry stok holmský syndrome
může souvize tedy se syndromeem
týrané ženy?
Tak všechny psychologické syndromy
jsou trošku
nepřirozené, umělé,
protože popisují nějaké
símptomů, které jsou podobné
u osob, které prožívají
něco podobného.
Takže já bych tady do jádra
toho stok holmského,
nebo síndromu týrané ženy
dál tu identifikaci s agresorem,
což je ten primární obraný mechanismus.
Napak si můžeme říkat,
když tam přidámé unos
nebo domácí násilí
tak je to více to, či ono.
Každopáně ten stok holmský síndrom
je viloženě popisován
něco jako unos,
nějakou podobnou situaci
a síndrom týrané ženy
to už je v podstatě rozvinutý
síndrom, který
zahrnuje nejenom tu identifikaci
s tím agresorem, ale celou hradu
a další ochování, kterou pozorujeme
u osob, které prožili domácí násilí.
Mně právě napadlo zda ten
stok holmský síndrom u toho.
Syndromu týrané ženy v případě domácí
ho násilí nemůže hrát roli

v tom, že tu máme spoustu žen
zejména žen, které nehlásí to domácí násilí.
Z to může být právě
navině toho všeho stok holmský sýndrom.
Určitě, určitě, stok holmský sýndrom
nebo ta identifikace s agresorem
a není to pouze domácí násilí
ale jsou to i případy třeba týraných dětí
a když si řekneme, že teď děti prožili
něco prostě úplně strašného
se se v mé praxisem zažil
a děti, které byly byty
všimuzným přivazování
k topení, byly bez ídla
třád lůhem měsíce
nebo to týrání
případně i sexuální znužívání trvalo
roky a ty děti
stejně milovali své rodiče
a když jsou to zději
chtěl děti odebrat
tak ty děti emučně trpěli
přesto, že by si každý řekl, že vlastně
tomu děti se ulevilo
ale ono stránalo ještě více
než když bylo paradoxně v té nárušné situaci.
Já přidám ještě jeden příklad
mluvily jsme zejména
unosech Totiš
Rakušanka Natoša
Kampušová
tějendlánk verlív mijn šůl vejek
a děláme, že mám
tředný během
kastným
i v desetě letech unesl muž 30.
nebo asi 6.30 letmu bylo
uvěznili na osum let
ve sklepni místnosti pod svojou garáží
sýst Natáša Kampuš
k tomu hodně utekla
a její unose ještě před příjezdem
policie do toho domu spáchal
sebe vraždu skočil pod vlak myslím

a Kampušová následně jeho
smrt oplakala
tak tím se vracím k tomu,
že spousta lidí tomu nerozumí
protože její spousta lidí za to kritizovala
a taky tím navazu na to vaši
odpověď, že
spousta těch dětí
milovala dál své třeba
rodiček, kteří je týrali tak ona
mě i po smrtí svého
toho pachatele, toho vlastně unosce,
který spousoboval to, že byla
osumlelní kde zavřena
tohle je učitě velmi zajímavý příběh
a tady se bez pochyby jedná
to, co bychom nazvali s toklonský syndrom
ale musíme si přestavit
ten svět, ten Natáši
takže v podstatě
té měř většinu svého života
neznala nic jiného, než tu vztahovou
realitu s tím pachatelem
a se kterou se plně identifikovala
ze které nebyla skupna odejít
přestože
často třeba nebo nečasto, ale v některých případech
výsledila na výlet a víme,
že měla otevřené dveře, mohla odejít
a každý se ptal, kdybych chtěla, tak proč
vlastně jako neodešla
tady nutné říci je to, že
ten syndrom týrané osoby je charakteristický
nejenom tím pozitivním vztahem
k tomu pachateli, ale také tak zvanou
sníženou akce skupností
to znamená, ten mozek se dostal do nějaké
situace, která je
náročná, velmi často
se to připodobňuje
a té žábě, kterou když
hodíte do vařící vody, tak okamžitě
vyskočí, nicméně když
pomalu zaříváte tu vodu, tak ta

a žába se uvaří
a tohle je úplně stejná situace, to znamená
ten pachatel, jakoby postupně
ubíral ty mentální síly
té oběti, takže obět
na jednou má otevřené dveře, nebo někam
věde, a prostě jí to třeba
ani nenapadne utec, protože
už je tak řekněme
adaptovaný na tu situaci,
že ona to prostě nemůže udělat.
Možná trošku kontroverzní dotaz,
ale dá se toho zneužít
s dobrým úmyslem, třeba
ve vojenství.

Tak já si myslím, že tohle se nedá
využít, nebo zneužít
s dobrým úmyslem. Nábor špionům.
To se dá, to se dá jednoznačně
a využít a bez pochyby
pojenské i nevojenské
informační služby
po celém světě to využívají, protože
tohle je skojíčně taková
slabina, lidské psychiky,
takže si dovedu představit tam
bez pochyby sem četl řadu
studí a textů, které popisovali
jakým způsobem se to využívá
a při vymívání mozků,
při převíchově, máme v současné
neby i informace o tom, že
děti a mladiství, muži
z Ukrajiny jsou převíchovávaní
v Rusku a zase to, co sem četl
třeba ty výpovědi, tak tam
je evidentně to, že
se snaží ty převěchovatelé
a nějakým způsobem
bytvorit tyto pozitivní vazbu
k ním nebo k tomu systému.
Dá se vysledovat,
kdo jaká lidská povaha,
jaký člověk je náchilnější

k tomu, aby trpěl
stockholmským syndromem?
Tak o tom je celá řada
uvah a
některé dílčí studie, ale
tady bych řekl úplně na úvod,
že se to může úplně každému.
Z největší pravděpodobnosti se to stane
tomu, kdo si myslí, že se mu to nemůže
stát, protože
ten člověk prostě na to není připravený,
takže už to, že uvažujeme o tom,
že by se nám to eventuálně mohlo stát,
tak vlastně snižuje pravděpodobnost toho,
že se nám to stane. Nysméně ten predisponující
faktory je bez pochyby
zvýšená sugestibilita,
to znamená nějaká náchilnost
nechat se ovelňovat druhými,
když buděj máme a víme,
že ta zvýšená sugestibilita
je typická třeba
pro osoby mlačího věku
a pro některé skupiny žen
může jsou na tom souvislosti
s zvýšenou sugestibilitou lépe,
takže i u nich můžeme uvažovat,
že rozvoji stoklonského synomu
je méně pravděpodobnější,
ale jak říkám, může se tak
stát naprosto bez problému.
Je to také, takže právě s mlačími lidmi
a více se žena mi se pak setkáváte,
když vyhledávají pomoc,
když hledají třeba psychologa,
když chtějí zahájit nějakou terapii,
aby někdo pomohl s tím,
že trpí stoklonským syndromeem.
Učitě méně častěji se setkáváme
s dětmi, které tu pomoc nevyhledávají,
že s tím se setkáváme
v těch súděn z naleckých případech
a nicméně v te klinické
poradenické praxi

určitě dominuje ženské pohlaví,
nicméně zase to nemůžeme přičítat
skutože ženy tím to syndromeem
více trpí, muži o něm
a méně mluví
a méně vyhledávají odbornou pomoc,
takže kdybychom o tom uvažovali
trošku komplexně, tak asi se řeknu,
že studie a odborné články uvádí,
že stockholmský syndrom je častější
užen, nicméně
jsme v 21. století,
kdy musíme uvažovat o tom,
že nejsou diagnózy,
které by byly bez výhrady
univerzální pro obě pohlaví,
který byl stockholmský syndrom,
respektive syndrom týrané osoby
vycházel z popisu symptomů
užen a on může
být, řeknám, džendrovi podmíněný,
to znamená, umůžm se může
manifestovat úplně jinak,
takže tam nás možná až ti čeká
učitě oběvováně, bychom zjistili,
jak se s tím mohou
vyrovnávat a práct muži.
To předpokládám bude nějakým způsobem
ovlivňovat i to, jak psychologové
přistupují k těm obětem
kteří něčím takovým
trippí, ale teď, když tedy
za vámi někdo přijde
s podobnými problémy, tak
jaká ta terapie je, jaké jsou rady?
Tak, tady nutno říci,
že stockholmský syndrom
ani syndrom týrané osoby
nejsou psychiatrickou diagnózou.
To znamená, že na něj neexistuje
i konkrétní léčba. A nicméně
ty léčby samozřejmě existují
ta léčba, která je úspěšná
nebo respektive psychoterapeutické

které jsou úspěšné, tak a
v této souvislosti jsou především psychodynamické.
To znamená, takové, které
vychází z nějaké psychanalitické teorie
vedou tu osobu k tomu, aby
si uvědomovala kontexty
svého prožívání, chování.
Ale tady nutně říci
také to, že
cočasné době někdy máme tendenci
uvažovat o tom,
máme problém, jdeme za psychologem, on ho vyřeší.
Ale jak jsem řekl, tak tam nestok
hlomský syndrom má jádru
a ten obraný mechanismus identifikace
s agresorem
a ten obraný mechanismus
nás má nějakým způsobem chránit.
Takže je otázka,
jestli některé ty psychologické
sýndromy máme vlastně léčit
a jestli
té osobi nepomůže
ten sýndrom
přežít nějakou situaci
a ona se s ním přirozeně vyrovná
pouřčité době.
Přestavme si to tak,
má přirozené
mechanizmy,
jak se vyrovná s nárošnými situacimi
a my teď do ní začneme rýpat,
když bychom věděli, co se v něm děje.
Možná to není dobře,
jsou dokonce některé studie,
které ukazují, že krizová intervence
u některých typů
obětí,
ať už to jsou katastrofy
nebo nějaké trstné činy
tak může pouřčité době
další době ve psychické restabilizaci
kdybychom se do tomozku
tehdy nerýpali,

tak možná by měl nějaké homeostatické mechanismy
jak se s tím vyrovnat.

My jsme ho rozhlípali, takže mu není dobře.

Takže vždycky musíme uvažovat,
jestli to je skutečně vrtu osobu funkciní,
což platí třeba zvláště u dětí,
které tak se musí nějakým způsobem vyrovnat
z rodiči, takže jednoznačná ležba

neexistuje, aplikujeme
nějaké obecnější psychoterapeutické
postupy, ale i u nich
si jsou skutečně indikované.

Jenom, možná, stručně, stručně,
k těm obecným postupům
nebo přístupům, tak co je ta
první okamžitá reakce na to, když někdo
s takovými potížemi přijde?

Deo to mluvit. Deo to, aby nám ten člověk
popsal maximálně to,

co prožil, co vnímá,
co se v něm odhrává, protože
tohle základní princip psychoterapie
že tom klientovi pomáháme
zvědoměci věci, které si do posud
možná nevidomoval.

Myslel, že si uvidomoval, ale dobře
klientovými dotazy, to o člověka
vlastně vedeme v té cestě toho uvidomování
a nejenou něco říká, říká,

říká, no ale to jsem si jako
přemýšlel a říká už jako několikrát

a nejenou něco dojde. To je ten

a-ha-effect psychoterapie
a ve chvíli, kdy mu něco dojde, tak
můžeme pomoci jít třeba k nějaké
vlastní interpretaci,

který tomu, aby on si to zasedilo
svého životního kontextu a tomu pomůže.

Může takhle za vámi přijít i pachatel?

Určitě.

Není to si cne často,

že by pachatele chodili

psychoterapeutovy, ale

jestli ta vásba může fungovat

i obráceně prostě. Určitě.
Člověk je obecně tvór vztahový.
To znamená, my tváříme si
vztahy, nejen klidem, které máme rádi,
ale prostě klidem, kteří
s námi přichází do kontaktu, tak
že i v souvislosti s pachatelem
a jeho vztahem koběti existuje tak zvaný
pachatel, který je tedy
to, že si pachatel
vyviné pozitivní vztah ke své oběti
a tady zase můžeme
uvádět řadu případů právě třeba
a domácích násilí nebo únosu
a kdy ta oběť se
původně měla stát nějakým
instrumentem toho pachatele
pro docežení učitěho cíle
ale protože asi k ní by
tvořil pozitivní vztah, tak
dříveči později, třeba propustí
nebo přestanetírat, protože
když se můžeme vítit
a limský syndrom
popisali jsme ten 100-k holmský
tak limský podle hlavního města
Peru Vlima
anoj, no tak
a byl to příběh z roku 1996
kdy
učitá terójcická skupina
obsadila Japonskou ambasádu
v Limě, samozřejmě
za nějakým politickým účelem
ale tě pachatele
si postupně začali tvůřit
takže je postupně začala jejit pro pouště
ta jejich síla v počtu
těch nesených lidí klesala
Vické citové vazby
jsou fascinující, je dobré, že o nich
takhle můžeme spoličně i mluvit a moc děku
za všechny na ta vysvětlení
Já také děkuji a přeji vše dobré

Tohle už je všechno z Vinohradské 12
z pravodajského podkástu
Českého rozhlasu
Dnes s profesorem lékařské psychologie
a všetkem ptáčkem
z psychiatrické kliniky
První lékařské fakulty univerzity Karlovy
a všeobecné fakultní nemocnice v Praze
Bavili jsme se Ostokhomským syndromu
Vinohradské 12
tu s vámi bude i v dalších dnech
sledovat nás můžete
na sociálních sítích
psát nám můžete na e-mail
Vinohradské 12 za vináč rozhlas cz
a odebírat nás
můžete ve všech podkástových aplikacích
na vzlešenou zítra